

Jaarverslag 2012

BOEKMAN*stichting*

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

www.boekman.nl

Mei 2013

Inhoud

Bestuur, toezicht en organisatie

- 4 Raad van Toezicht, bestuur en directie

Bibliotheek en documentatie

- 7 Terugblik 2012
- 7 Collectie
- 7 Downloads vanaf juni 2012
- 8 Aanwinsten
- 9 Publiek
- 10 Digitale bezoekers
- 10 Klankbordgroep
- 10 Website
- 10 Sociale media
- 11 Samenwerking met tijdschrift *Boekman*
- 11 Nieuwsberichten, congresagenda en politieke agenda
- 11 (Inter)nationale samenwerking

Activiteiten

- 13 Boekmandebat Kunst op een keerpunt
- 13 Expertmeeting over cultuuroverdracht
- 14 Dissertatieprijs en Boekmandebat Verspild inzicht?
- 16 Expertmeeting over sociaal-liberaal cultuurbeleid
- 17 Boekpresentatie Kunst als brug
- 17 Vierde Johannes Vermeer Prijs toegekend aan Marlene Dumas
- 18 Staat van Cultuur/Cultuurindex Nederland
- 19 CultuurCollege/rondleiding voor studenten

Publicaties

- TIJDSCHRIFT BOEKMAN
- 20 Themanummers in 2012
- 20 Samenwerkingsverbanden
- 21 Boekman 90: Kunst en natuur
- 21 Boekman 91: Kunst en onderzoek
- 22 Boekman 92: Cultuuroverdracht
- 23 Boekman 93: Creatieve industrie
- 23 Abonnementen en losse verkoop
- 24 Adviesraad

BOEKEN EN DIGITALE PUBLICATIES

- 25 Kunst als brug
- 26 Effectief cultuurbeleid
- 27 Marlene Dumas: Acheiropoietos – Cheiropoietos
- 28 Cultural Policy Update

Bijlagen

- 29 Samenstelling Raad van Toezicht en andere gremia op 31 december 2012
- 30 Financiën
- 30 Personeel
- 32 Publicaties medewerkers
- 36 Activiteiten medewerkers
- 38 Bestuursactiviteiten medewerkers

Bestuur, toezicht en organisatie

Raad van Toezicht, bestuur en directie

De Raad van Toezicht (RvT) vergaderde in 2012 twee maal: op 29 maart en 8 november. In maart kwam de RvT samen in het stadhuis van Dordrecht, de stad waar RvT-lid Arno Brok burgemeester is. Tijdens die vergadering werden de jaarstukken 2011 goedgekeurd. Verder werd uitvoerig gesproken over het reorganisatieproces. Een paar weken eerder, januari 2012, had de Boekmanstichting bij het ministerie van OCW een subsidieverzoek ingediend. Het betrof de aanvraag met betrekking tot de door de staatssecretaris aangegeven post 3.45 in het kader van subsidies voor instellingen in de Basisinfrastructuur. Daarvoor werd van regeringswege €710.000 ter beschikking gesteld, bijna drie ton minder dan het bedrag dat bij de vorige ronde, vier jaar geleden, voor die taken was uitgetrokken. Op basis van een advies over de Basisinfrastructuur (BIS) van de Raad voor Cultuur uit 2011, en met een nadere omschrijving van de werkzaamheden door het ministerie van OCW, hoopte de Boekmanstichting zich met haar beleidsnota *Scherpe focus, ruim vizier* te kunnen kwalificeren als 'instelling voor onderzoek en statistiek'. Tijdens de maartvergadering in Dordrecht was het voor de RvT nog afwachten wat betreft de toekenning van de gevraagde subsidie. Daarbij speelde nadere advisering door de Raad voor Cultuur een cruciale rol.

In mei adviseerde de Raad voor Cultuur de staatssecretaris om de gevraagde subsidie aan de Boekmanstichting te verlenen. Maar de Raad had een invulling van het takenpakket voor de stichting bedacht die niet in het beleidsplan voorkwam en die in een richting wees die de RvT niet wilde inslaan. Na overleg op 27 juni in de Commissie van Bestuursbijstand, het dagelijks bestuur van de RvT, werd besloten een brief aan de Raad voor Cultuur te sturen waarin vooral tegen zijn idee werd geprotesteerd om een einde te maken aan de openbaar toegankelijke bibliotheek annex studie- en documentatiecentrum. Nadat op Prinsjesdag bleek dat de staatssecretaris het raadsadvies in dit opzicht niet volgde, kon de stichting in beginsel verder met haar activiteiten. Echter wel met 30 procent minder subsidie in het vooruitzicht. Pas in februari 2013 zou er nader overleg met de Raad voor Cultuur plaatsvinden over de bewuste protestbrief.

Financiering reorganisatiekosten

Bij brief van 27 januari 2012 liet het ministerie weten voor de afvloeiing van personeel €91.649,- ter beschikking te stellen, uitgaande van een subsidievermindering van 30 procent. Dat bedrag werd later in het jaar vastgesteld en toegezegd. Het is in januari 2013 in zijn geheel uitgekeerd en in de bijgevoegde jaarrekening 2012 als te ontvangen gelden verrekend. Een deel

van de reorganisatie kon worden gefinancierd uit vroegtijdige afvloeiingen. De rest van het totale bedrag is ten laste van de reserve gebracht. De jaarrekening Boekmanstichting sloot met een tekort van €17.041,-

Nieuwe accountant en administrateur

Tijdens zijn vergadering van 8 november stemde de RvT in met het bestuursvoorstel om van accountant te wisselen. De nieuwe accountant werd, na de aanvraag van verschillende offertes, bureau Dubois te Amsterdam. Er werd tegelijkertijd een wissel gemaakt met betrekking tot de administratie. Het nieuwe bureau werd ASK, gevestigd te Amsterdam. Ook hiermee stemde de RvT in.

Beëindiging stichting Boekmanstudies en invoering BTW voor de Boekmanstichting

Op 8 november gaf de Raad van Toezicht het bestuur toestemming om de ongesubsidieerde steunstichting Boekmanstudies op te heffen. Het batig saldo zal volgens de doelstellingen van de stichting Boekmanstudies worden aangewend. Daarover worden in het voorjaar van 2013 nadere beslissingen genomen. Het motief achter de opheffing was de wens om in de verkleinde organisatie met een vereenvoudigde administratie te werken. Tegelijk werd besloten de Boekmanstichting in het kader van het cultureel ondernemen BTW-plichtig te maken.

Continuïteit in de directie

Op 23 september 2011 stemde de RvT in met het reorganisatieplan, inclusief een sociaal plan voor de werknemers die gedwongen werden afscheid te nemen. Vanaf januari 2012 werd het plan uitgevoerd. Sleutel in het plan was de evenredige verdeling van de bezuiniging over secretariaat, bibliotheek, staf en directie. Per consequentie werd een arbeidstijdverkorting van de directeur-bestuurder naar 70 procent gerealiseerd per 1 januari 2013. Nadrukkelijk stelde de Raad van toezicht dat de verlaging naar 70 procent was ingegeven door de bezuinigingen en geen precedent mag scheppen voor de toekomst. Inmiddels is een Management Team in het leven geroepen dat de directeur bijstaat en daarvoor wekelijks bijeenkomt.

Vacatures IPO en VSNU

De RvT wordt samengesteld op basis van voordrachten. Voordragende instanties zijn: de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Nederlandse Museumvereniging (NMV), de Federatie Cultuur, de Federatie Nederlandse Vakverenigingen (FNV) en de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten (VSNU). In de loop van 2011 kwam er een vacature bij de IPO-plaats. Na overleg met het IPO werd Elvira Sweet, gedeputeerde cultuur van de provincie Noord-Holland en

voorzitter van het IPO, bereid gevonden de vacature in te vullen. Zij kwam in de Raad van Toezicht per 1 januari 2012.

Tijdens de vergadering van 8 november 2012 nam Gillis Dorleijn, hoogleraar Nederlandse Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, afscheid van de RvT vanwege het bereiken van zijn termijn. De RvT besloot in te stemmen met de voordracht van de VNSU voor een herbezetting. Vanaf 1 januari 2013 maakt Kitty Zijlmans, hoogleraar kunstgeschiedenis aan de Universiteit Leiden, deel uit van de Raad van Toezicht.

Bibliotheek en documentatie

Terugblik 2012

Het was een bewogen jaar voor de bibliotheek. Vanwege reorganisatie en bezuinigingen werd afscheid genomen van vier medewerkers. Het aantal fte kromp van 4.4 naar 2.6. Van het hoofd van de bibliotheek werd per 1 augustus afscheid genomen: zij aanvaardde een andere functie elders. Hilde Klein werd haar opvolger en trad per 1 september in dienst.

Om het functioneren van de bibliotheek als onderdeel van de gereorganiseerde Boekmanstichting mogelijk te maken werd een aantal maatregelen genomen. In maart voerde de bibliotheek in het kader van de verhoging eigen inkomsten betaalde bibliotheekpassen in. Daarnaast werden in april de openingstijden aangepast: sindsdien is de bibliotheek op vrijdag gesloten.

In de zomer verhuisde het collectieonderdeel 1970 -2000 van de tweede verdieping naar de leeszaal op de eerste verdieping. Naast sanering van de fysieke collectie werd de digitalisering van de grijze literatuur voortgezet. De bibliotheek kreeg er ook taken erbij: het beheer van de website en de sociale media-accounts.

Collectie

Digitalisering

In 2012 is de digitalisering van de collectie grijze literatuur (rapporten, beleidsplannen, scripties en dergelijke) voortgezet. Er zijn 1.481 documenten, die voor 2000 verschenen, gescand. In het verlengde hiervan vond een sanering van de fysieke collectie ten faveure van de digitale collectie plaats. Dit leverde een winst van ruim 26 meter kastplank op.

Met inachtneming van de auteursrechtelijke bescherming streeft de bibliotheek ernaar zoveel mogelijk documenten ook buiten haar muren geheel toegankelijk te maken.

	Omvang	Papier	Digitaal
<i>Collectie eind 2011</i>	69.079	60%	40%
<i>Collectie eind 2012</i>	71.123	54%	46%

Downloads vanaf juni 2012

Op 1 juni 2012 vond de installatie van de nieuwe internetcatalogus plaats. Via de logs op de internetserver is het nu mogelijk om de statistieken bij te houden van het gebruik van zowel de internetcatalogus als de interne catalogus.

Vanaf juni zijn er 1.053 digitale documenten 1.441 keer gedownload (1.522 hits, 1.441 visits). Hiervan zijn 682 (65 procent) digitale documenten alleen intern toegankelijk en 371 (35 procent) openbaar toegankelijk.

Digitale Documenten	Bekeken documenten	Downloads	Intern toegankelijk	Extern toegankelijk
	1.503	1.441	65%	35%

Aanwinsten

Eind 2012 bevatte de catalogus van de bibliotheek 71.123 gedocumenteerde titels, waarvan 46 procent digitaal beschikbaar was. In 2012 zijn 2.538 nieuwe titelbeschrijvingen in de catalogus opgenomen: 575 boeken (23 procent) en 1.963 artikelen (77 procent).

	Aantal	Papier	Digitaal
<i>Aanwinsten 2012</i>	2538	26%	74%
<i>Collectie eind 2012</i>	71.123	54%	46%

Steeds meer publicaties verschijnen digitaal. In 2012 was 66 procent van de verworven boeken digitaal, waarvan 80 procent vrij toegankelijk is.

Vrij toegankelijk houdt in dat de bezoekers van de internetcatalogus deze digitale publicaties vanaf elke gewenste plek op hun scherm kunnen krijgen. Voor de digitale publicaties die niet vrij toegankelijk zijn is dat alleen mogelijk wanneer men de catalogus van de bibliotheek ter plekke raadpleegt. Van de digitale documenten is 81 procent niet publiek toegankelijk (merendeels artikelen): 19 procent is vrij via de internetcatalogus te downloaden.

Aanwinsten 2012	Totaal	Papier	Digitaal		Digitaal	Digitaal
	Percentage				Niet vrij	vrij
<i>Boeken</i>	23%	34%	66%	waarvan:	20%	80%
<i>Artikelen</i>	77%	23%	77%	waarvan:	97%	3%
Totaal		26%	74%	waarvan:	81%	19%

Op het nieuwsblad van de internetcatalogus zijn literatuuroverzichten van actuele thema's te vinden. In 2012 waren dat:

- Creatieve industrie: thema van *Boekman* 93
- Cultuurplan 2013-2016
- Bezuinigingen
- Bibliografie Nederlandse kunst in de wereld 1980-heden
- Bibliografie Nederlandse letteren in de wereld 1980-heden
- Cultuuroverdracht: thema van *Boekman* 92

Publiek

De bezoekers van de bibliotheek komen uit het culturele veld (kunstenaars, journalisten managers en medewerkers van culturele organisaties), uit het openbaar bestuur (ambtenaren, politici), en uit het onderwijs cq. de wetenschap (studenten, docenten, onderzoekers).

In 2012 telde de bibliotheek in totaal 1.896 fysieke bezoekers. Het aantal digitale bezoekers van de internetcatalogus bedroeg 8.772. Bij elkaar heeft de bibliotheek dus 10.688 bezoekers getrokken. Dat dit er minder waren dan gebruikelijk komt door een verbouwing waarbij de bibliotheek gedurende een periode gesloten was. Voorts is de bibliotheek een dag minder open. Daarnaast kan de invoering van het pasjessysteem (met verschillende tarieven) invloed hebben op de instroom van bezoekers. De bibliotheek onderzoekt in 2013 hoe de bezoekers het systeem ervaren via een gebruikersonderzoek. Dan wordt tevens bekeken of het betaalde pasjessysteem daadwerkelijk rendement oplevert. Rendement van een bibliotheek valt echter niet alleen te meten in financieel rendement, het zit vooral in de kwaliteit van informatie die geboden wordt en de kennis die dit oplevert.

Lenerscategorie	2011	2012
<i>Normaal</i>	574	248
<i>Adampas</i>	5	2
<i>Gratis</i>	43	15
<i>Dagpas</i>	-	213
<i>Lenerspaspas</i>	-	86
<i>Gebruikerspaspas</i>	-	70
Totaal	625	634

Toelichting:

- Dagpas = betaalde pas voor een dag, gebruik studiefaciliteiten, er kan eenmalig geleend worden
- Gebruikerspaspas = betaalde pas voor een jaar, alleen gebruik van studiefaciliteiten
- Lenerspaspas = betaalde pas voor een jaar, gebruik studiefaciliteiten en uitleen
- Adampas = gratis lenen in het kader van samenwerking met AdamNet
- Normaal = lenen, betaling per document
- Gratis = lenen gratis

Het aantal uitleningen (inclusief verlengingen) daalde van 3.295 naar 1.480 titels. Door de toename van digitale informatie en het aandeel digitale documenten in de bibliotheekcollectie zal deze daling zich ongetwijfeld voortzetten. Vanaf juni 2012 kan de bibliotheek het gebruik van de digitale collectie meten. In de tweede helft van 2012 werden er 1.441 digitale documenten gedownload.

	2009	2010	2011	2012
<i>Bezoekers</i>	2.540	2.894	3.232	1.896
<i>Uitleningen</i>	4.315	3.881	3.295	1.480

Digitale bezoekers

Vanaf 1 juni 2012 t/m 31 december 2012 zijn 79.877 pagina's bekeken in 8.772 bezoeken door 4.860 unieke bezoekers. Daarvan zijn 2.473 (51 procent) nieuwe bezoekers en 2.387 (49 procent) terugkerende bezoekers. Van het aantal bezochte pagina's maakt 71 procent gebruik van de externe catalogus, 29 procent van de interne internetcatalogus in de bibliotheek.

Catalogus	Bezoeken	Nieuwe bezoekers	Bekeken pagina's	Interne catalogus	Externe catalogus
Juni-dec.	8.772	51 %	79.877	29%	71%

Klankbordgroep

Studenten vormen een belangrijke doel- en klantengroep van zowel het tijdschrift *Boekman* als van de bibliotheek. In 2011 is er een klankbordgroep van studenten aan diverse universiteiten in Nederland in het leven geroepen. Doel was om met elkaar en vertegenwoordigers van de bibliotheek en *Boekman* van gedachten te wisselen over de vraag hoe tijdschrift en bibliotheek (en website) nog beter op de wensen van gebruikers kunnen inspelen. Andersom is het doel om te inventariseren hoe gebruikers kunnen helpen *Boekman* en de bibliotheek binnen universiteiten en hogescholen nog meer onder de aandacht te brengen.

In 2011 vond een eerste verkennende bijeenkomst van de klankbordgroep plaats. Om meer over haar publiek te weten te komen voerde de bibliotheek daarnaast in 2011 een gebruikersonderzoek uit onder (digitale) gebruikers van de bibliotheek. De resultaten hiervan zijn in 2012 blijven liggen. In 2013 pakken het hoofd van de bibliotheek en de hoofdredacteur van *Boekman* dit weer op.

Website

Eind maart 2012 werd de nieuwe website gelanceerd. Van een op tekst georiënteerde website gingen we naar een professionelere, meer visuele website. De website, gebaseerd op het CMS Drupal is een ontwerp van Soulcreatives.

De website werd in 2012 49.564 keer bezocht door 30.548 unieke bezoekers. 58 procent daarvan waren nieuwe, 42 procent terugkerende bezoekers. Zij bekeken 168.246 pagina's, een gemiddelde van 3,39 pagina's per bezoek en verbleven gemiddeld 2.12 minuten op de website.

Sociale media

De zichtbaarheid en promotie van de bibliotheek en de activiteiten van de Boekmanstichting via sociale media zijn in 2012 toegenomen door diverse

nieuwe sociale mediakanalen te openen. Gedurende het jaar zijn er diverse accounts geopend, zoals LinkedIn, Twitter, Facebook, Pinterest en Scoop.it. De volgers hiervan groeien verder in 2013. Sociale media bieden niet alleen een kans om producten en diensten te promoten, maar zijn ook een goede manier om een dialoog aan te gaan met geïnteresseerden in het vakgebied.

Samenwerking met tijdschrift Boekman

Jack van der Leden stelde de literatuuroverzichten uit de catalogus samen voor de rubriek 'Dossier' in het tijdschrift *Boekman*. Deze documentoverzichten houden altijd verband met het thema van de desbetreffende aflevering van *Boekman*. De rubriek wordt behalve in het tijdschrift ook op de website aangeboden. Traditiegetrouw leverden de bibliotheekmedewerkers en redactieleden elk kwartaal korte boekbesprekingen voor de rubriek 'Recente aanwinsten bibliotheek' in *Boekman*. De titels werden geselecteerd in overleg met de tijdschriftredactie. Maandelijks werd één van de beschrijvingen extra onder de aandacht gebracht als 'leestip van de maand'.

Nieuwsberichten, congresagenda en politieke agenda

De website Cultuurbeleid.nl, bestaande uit nieuwsberichten, congressen en een politieke agenda op het gebied van kunst- en cultuurbeleid, is per 1 juni opgeheven. Bezuinigingen op de bibliotheekformatie en bij de partner in deze samenwerking, Kunsten '92, maakten voortzetting niet langer realistisch. Het onderdeel nieuwsberichten heeft als 'Cultuurnieuws een prominente plaats gekregen op de homepage van de nieuwe website van de Boekmanstichting. De bibliotheekmedewerkers voegen hier dagelijks relevante nieuwsberichten toe. Waar mogelijk worden die voorzien van links naar documenten en websites en zijn ze doorzoekbaar op een beperkt aantal onderwerpen. Met behulp van een maandkalender kan snel worden genavigeerd.

(Inter)nationale samenwerking

De bibliotheek van de Boekmanstichting is actief in het netwerk AdamNet, het samenwerkingsverband van universitaire, wetenschappelijke, speciale en openbare bibliotheken in de regio Amsterdam. AdamNet beheerde de Digitale Bibliotheek Amsterdam, waarin meerdere catalogi van deelnemende bibliotheken doorzoekbaar waren. In 2012 is dit stopgezet. Via de groep AdamNet zal de catalogus van de Boekmanstichting in 2013 aangesloten worden bij WorldCat. WorldCat is de grootste bibliografische databank ter wereld. Aansluiting bij WorldCat maakt het mogelijk in de WorldCat databank documenten van de bibliotheek van de Boekmanstichting te zoeken, op te vragen of in te zien via de online catalogus van de bibliotheek.

Daarnaast neemt de bibliotheek deel aan het overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland (OKBN), een overlegorgaan van instellingen en personen werkzaam op het gebied van bibliothecaire en documentaire informatieverzorging met betrekking tot beeldende kunst en architectuur. De bibliotheek participeert ook in de Werkgroep Speciale Wetenschappelijke Bibliotheken (WSWB), die de belangen van Nederlandse bibliotheken met unieke wetenschappelijke collecties en speciale doelgroepen behartigt. Online is de bibliotheek lid van de Nettime mailinglijst bedoeld voor netwerken van het culturele veld, politici en beleidsmakers. Daarnaast bezoeken bibliotheekmedewerkers bijeenkomsten van het Amsterdam Informatie Netwerk (AIN). Tevens onderhoudt de bibliotheek contacten met diverse partners uit het culturele veld zoals Mediamatic, Kunstfactor en Cultuurnetwerk (vanaf 2013: Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst).

Activiteiten

Boekmandebat Kunst op een keerpunt

Het is vooral bekend uit het bedrijfsleven, maar het blijkt ook voor kunstenaars een recept voor mogelijk succes: je voorstellingen of uitvoeringen met je publiek bespreken, onder het genot van een drankje en een hapje.

Klanten het gevoel geven dat ze er werkelijk toe doen... Deze onverwachte uitspraken klonken tijdens het Boekmandebat *Kunst op een keerpunt*, over koerswijzigingen in de culturele sector. Het debat vond plaats tijdens het *Art as Money Festival*, op 9 februari in Club Trouw in Amsterdam.

De organisatoren van het festival slaagden in hun opzet: het werd een feestelijke bijeenkomst met seminars, workshops, een informatiemarkt, en zelfs een 'nachtsymposium' en afsluitend een feest.

Kunst bevindt zich op een keerpunt, stelde ook de redactie van *Boekman* in het winternummer vast. Voorafgaand aan de paneldiscussie presenteerde Cas Smithuijsen, directeur van de Boekmanstichting, *Boekman* 89, dat de aanleiding vormde voor dit Boekmandebat. De artikelen in het tijdschrift beschrijven én relativeren de gevolgen van de bezuinigingen, legde hij uit. De veranderingen bieden de sector ook nieuwe kansen en mogelijkheden. Hoe werkt dat nieuwe ondernemen in de cultuur eigenlijk? Gespreksleider Jorgen Tjon A Fong vroeg het cultureel ondernemers Wilmar de Visser (Splendor), Toine Donk (*Das Magazin*) en Doro Siepel (Theater ZuidPlein).

Het enthousiasme van het drietal op het podium was aanstekelijk en hield het publiek tot het einde geboeid. Enthousiasme bleek ook binnen de besproken projecten van groot belang. Je moet er altijd in blijven geloven, riep De Visser, en de problemen bij de horens vatten. Net als passie tonen, netwerken en zakelijk zijn, vulde Siepel aan. Tjon A Fong vatte samen: ga economisch met je tijd om, des te meer tijd blijft er over voor netwerken. Zie de [website](#) van de Boekmanstichting voor een uitvoeriger verslag.

Expertmeeting over cultuuroverdracht

Met een reeks bijeenkomsten over cultuurbeleid proberen de Boekmanstichting en de Koninklijke Akademie van Wetenschappen (KNAW) nieuwe vergezichten te openen. Vergezichten op cultuurbeleid en alle regels, wetten en instrumenten die daarbij horen. Maar nog meer op de wijze waarop cultuur zich al dan niet via educatie en beleid in de samenleving manifesteert. Hoe luidt daarover het oordeel van betrokkenen en toeschouwers, en wat zijn de gronden waarop dat oordeel is gevestigd?

Het onderwerp van de eerste bijeenkomst, op 20 maart 2012 in het Trippenhuis te Amsterdam, was cultuuroverdracht en had als ondertitel: *wordt daar nog wat van verwacht?* Moeten ouders hun kinderen cultureel

opvoeden naar eigen beeld en gelijkenis? Of mogen die kinderen hun cultuur zelf ontdekken en beleven? Deze en andere vragen kwamen aan de orde in een discussie met 24 wetenschappers en betrokkenen uit het veld, onder wie Tom ter Bogt (Universiteit Utrecht), Maria Grever (Erasmus Universiteit), Anne Rigley (Universiteit Utrecht) en Teunis IJdens (Cultuurnetwerk Nederland), onder leiding van Kitty Zijlmans (Universiteit Leiden).

De inleidingen werden verzorgd door Frits van Oostrom (Universiteit Utrecht, voorzitter van de canon van de Nederlandse geschiedenis en oud-president van de KNAW) en Paul Schnabel (Universiteit Utrecht en directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau). Schnabel vroeg zich af of de van bovenaf geregleerde cultuuroverdracht niet op een te nauwe leest geschoeid is in Nederland. Een recente studie laat zien dat in Vlaanderen de overdrachtsprocessen veel breder worden opgevat. Ouders blijven een belangrijke schakel, maar ook school, en dan met name bevlogen docenten, kunnen het verschil maken. In een latere levensfase is ook de partner van grote invloed. Onderzoek toont aan dat de vrouwelijke partner voor het overgrote deel bepaalt hoe de cultuurdeelname van een echtpaar is. Waar Schnabel zich op feiten en cijfers concentreerde, hield Van Oostrom minder afstand. Cultuur zou naar zijn overtuiging een vanzelfsprekend onderdeel moeten zijn van het leercurriculum. Het cultuurvak zou door zowel kinderen als leerkrachten met dezelfde ernst moeten worden bejegend als bijvoorbeeld wiskunde of een moderne taal.

Uit het debat dat daarna volgde, konden enige aanbevelingen worden gedestilleerd ter bevordering van cultuuroverdracht binnenshuis en op school: behoud een gemeenschappelijk ervaringsgebied; maak een stevige leerlijn; mijd de gemakkelijke weg en focus op uitdagende complexiteit; sluit actieve kunstbeoefening in; laat cultuuroverdracht voortleven in de media; ga op de barricade voor de humaniora én spreek ouders, verzorgers en grootouders aan. In het verlengde van deze bijeenkomst was het herfstnummer van tijdschrift *Boekman* (92) gewijd aan cultuuroverdracht, met daarin een uitgebreid verslag van deze bijeenkomst.

Boekman Dissertatieprijs en Boekmandebat Verspild Inzicht?

Om belangwekkende resultaten van studies naar de maatschappelijke context van kunst en cultuur onder een brede kring van potentieel geïnteresseerden te verspreiden, begonnen de Boekmanstichting en NWO-Geesteswetenschappen in 2009 met de driejaarlijkse Boekman Dissertatieprijs voor kunst- en cultuurbeleid. De oogst voor de prijsuitreiking van 2012 liet opnieuw zien dat instelling van deze prijs gerechtvaardigd is, kwantitatief en kwalitatief. Er dongen 62 dissertaties mee die zijn verdedigd tussen 2009 en 2012, uitwaaiend over alle kunsten en afkomstig uit verschillende wetenschapsdisciplines, van filosofie tot economie en kunst- en cultuurbeleid. Ongeveer een derde van die dissertaties had een historisch karakter. Een

onafhankelijke jury, bestaande uit Jaap Boter (Vrije Universiteit Amsterdam), Helleke den Braber (Radboud Universiteit), Gilles Dorleijn (voorzitter, Rijksuniversiteit Groningen), Erik Hitters (Erasmus Universiteit Rotterdam) en Judith Thissen (Universiteit Utrecht) wees drie genomineerden en de uiteindelijke prijswinnaar aan. De genomineerden werden in april wereldkundig gemaakt: Amanda Brandellero met *The art of being different: exploring diversity in the cultural industries* (Universiteit van Amsterdam, 2011), Christian Handke, *The creative destruction of copyright: innovation in the record industry and digital copying*, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2010), en Leentje Volker, *Deciding about design quality: value judgments and decision making in the selection of architects by public clients under European tendering regulations*, (Technische Universiteit Delft, 2010). Secretaris van de jury was André Nuchelmans die de dissertaties bijeenbracht, in de juryronde bijgestaan door Ineke van Hamersveld.

De prijswinnaar van de Boekman Dissertatieprijs 2012 werd bekend gemaakt tijdens het Boekmandebat *Verspild inzicht? Over onderzoek en cultuurbeleid*, op 6 juni in debatcentrum SPUI25 te Amsterdam. Hier werd ook *Boekman* 91 gepresenteerd, gewijd aan het thema kunst en onderzoek. Centrale vraag op de bijeenkomst was het gebruik en de praktische toepasbaarheid van wetenschappelijk onderzoek in het cultuurbeleid. Hoe autonoom is een wetenschapper? Hoe kritisch mag deze zijn? Gebeurt er wel genoeg met onderzoeksresultaten? Sprekers waren Annick Schramme (Universiteit Antwerpen) en Liane van der Linden (Kosmopolis Rotterdam). De drie genomineerden voor de Boekman Dissertatieprijs 2012 namen deel aan de daaropvolgende paneldiscussie. De bijeenkomst werd geleid door Paul Steenhuis (*NRC Handelsblad*). Aansluitend volgde de uitreiking van de Boekman Dissertatieprijs door juryvoorzitter Gilles Dorleijn; de prijs ging naar Amanda Brandellero vanwege de verbeeldingskracht waarmee haar proefschrift is geschreven, de lenigheid waarmee van het ene naar het andere concept wordt bewogen zonder de grip te verliezen, het gemak waarmee taaie theorieën worden geïncorporeerd en de resultaten die nog vele jaren richting kunnen geven aan verder onderzoek op het terrein en die beleidsmakers iets kunnen leren. De prijs bedraagt 10.000 euro; daarnaast wordt een *Boekman* gewijd aan het thema van de winnende dissertatie. Omdat alledrie de genomineerde dissertaties op het terrein van creatieve industrie lagen, schreven zowel Amanda Brandellero, als Christian Handke en Leentje Volker in het creatieve industrienummer van *Boekman* (93, december 2012). De lijst van deelnemende dissertaties stond gedurende een halfjaar op de website van de Boekmanstichting en werd, voorzien van uitgebreide annotaties door Jack van der Leden, integraal opgenomen in *Boekman* 91. Daarin verscheen ook een column van Ineke van Hamersveld, gewijd aan de Boekman Dissertatieprijs: 'Wetenschap tussen praktisch nut en nutteloze nieuwsgierigheid'. Zie de [website](#) van de Boekmanstichting voor een uitvoeriger verslag.

Expertmeeting over sociaal-liberaal cultuurbeleid

Samen met de KNAW organiseerde de Boekmanstichting op 25 september in Het Trippenhuys in Amsterdam een discussiemiddag over liberaal en sociaal-liberaal cultuurbeleid. Aanleiding voor de besloten bijeenkomst was de uitgave *Manifestaties van de vrijheid des geestes* van de Teldersstichting. Vanuit een liberale invalshoek wordt hierin onder meer gekeken naar erfgoed en de kunsten, naar sportieve ambities, leefstijlbeleid en bewegingsonderwijs. Mark van de Velde (Teldersstichting en co-auteur van het boek) en Frans Becker (Wiardi Beckman Stichting) hielden een korte inleiding. Daarna kregen drie respondenten tijd om te reageren namens respectievelijk D66, CDA en GroenLinks. Vanwege de actualiteit van een nieuw kabinet van VVD en PvdA werd de oorspronkelijke thematiek omgebogen naar de vraag: 'Is een sociaal-liberale grondslag voor kunst- en cultuurbeleid een realistische ambitie?' Volgens Mark van de Velde zijn talentontwikkeling en vernieuwing geen onderdelen van liberaal cultuurbeleid. Liberaal cultuurbeleid richt zich op bewezen kwaliteit (erfgoed). De overheid dient zich bij cultuurbeleid niet te laten leiden door instrumentele motieven. Hij zocht de legitimering in neutraliteit van de overheid en het bieden van kans op ontplooiing voor de burger. Frans Becker plaatste vraagtekens bij het verhaal van zijn liberale opponent. Waarom zoveel nadruk op het willen beschermen van nationaal erfgoed? En waarom het cultuuronderwijs willen stimuleren, maar de gedachte achter cultuurspreiding loslaten? De discussie dient over het proces gaan, over de vertaalslag van ideologie, meende Alexander Rinnooy Kan (D66). Kijk naar de subsidiesystematiek, een terugkerende bron van problemen. Ook Bart van Meijl (CDA) richtte zich op de vertaalslag naar beleid, minder op ideologie. Centraal staan regionale spreiding en cultuuronderwijs. Cultureel ondernemerschap dient beleidsmatig gestimuleerd te worden in de vorm van opdrachten, ter aanvulling op subsidies. Dick Pels, (De Helling, het wetenschappelijk bureau van GroenLinks), pleitte voor een opvoedende overheid, die burgers wil begeleiden in het proces van oordeelsvorming en beschermen tegen de invloed van media en markt. Interessant was de vergelijking die Hugo van der Poel (Mulier Instituut), maakte tussen de cultuur- en de sportsector. Een opvallend en groot verschil is de hoge mate van zelforganisatie die de sportwereld kenmerkt maar de cultuursector ontbeert. Eén verklaring is dat sportbeleid grotendeels gemeentelijk beleid is. Sport kent bovendien een enorm draagvlak. Gemeentebesturen springen vurig in de bres voor hun voetbalclub, maar doen dat minder snel voor hun orkest of zangkoor. Over de waarde van kunst en cultuur was iedereen het roerend eens, over de uitwerking veel minder. De discussie stond onder voorzitterschap van Kitty Zijlmans (Universiteit Leiden). Cas Smithuijsen (Boekmanstichting) schreef de startnotitie voor de discussie. Jack van de leden versloeg het debat voor de Boekmanblog. Het zomernummer van *Boekman* in 2013 (95), zal gewijd zijn aan het thema van deze discussiemiddag.

Zie de [website](#) van de Boekmanstichting voor een uitvoeriger verslag.

Boekpresentatie Kunst als Brug

Op 15 oktober presenteerden de Boekmanstichting en Bilgi University (Istanboel) de publicatie *Kunst als brug: Turks-Nederlandse culturele relaties na 2000* | *Sanat köprüsü: 2000ler sonrası Türkiye Hollanda arası kültürel ilişkiler*. Dat gebeurde op het naar 17de eeuws voorbeeld gebouwde zeilschip Clipper Stad Amsterdam dat aangemeerd lag aan de Kadiköy kade in Istanboel.

Tijdens de bijeenkomst spraken Deniz Ünsal (Bilgi Universiteit) en Görgün Taner (directeur van het IKSU, *Istanboel Foundation for Culture and Arts*).

Deniz Ünsal, co-auteur, gaf een nadere toelichting op de totstandkoming van het boek. Hoe recenter de in kaart te brengen geschiedenis, hoe omvangrijker de klus. Zo zijn meer dan honderd Turkse en Nederlandse betrokkenen voor het boek geïnterviewd. Het resultaat mag er zijn, aldus Görgün Taner, die de auteurs complimenteerde met deze titanenklus. Hij benadrukte dat de wisselwerking van de culturele samenwerking in de afgelopen tien jaar tussen de steden Amsterdam en Istanboel een bijzonder duurzame uitwisseling van artistieke praktijk heeft bewerkstelligd.

Vervolgens reikte Görgün Taner het eerste exemplaar uit aan Carolien Gehrels, wethouder van Amsterdam. Ook zij benadrukte de onschatbare waarde van internationale coöperatie tussen verschillende culturen en dankte de Boekmanstichting voor het initiatief om dit in een publicatie vast te leggen. Zij betoonde zich zeer ingenomen met de prachtige publicatie met daarin de weerslag van een jarenlange vruchtbare samenwerking tussen beide culturele subculturen.

Voorafgaande aan de boekpresentatie was er een debat over de vraag of er in Istanboel ook mogelijkheden voor een broedplaatsenbeleid à la Amsterdam zouden zijn. De aanwezige kunstenaars betwijfelden dit: het stadsklimaat was volgens hen bepaald kil te noemen voor creatieven en een ware *survival of the fittest*. Een gemeentelijk beleid zoals dit in Amsterdam bestaat blijft vooralsnog een wensscenario.

Vierde Johannes Vermeer Prijs toegekend aan Marlene Dumas

De Johannes Vermeer Prijs 2012, staatsprijs voor de kunsten, is toegekend aan kunstenaar Marlene Dumas. Demissionair staatssecretaris van Cultuur Halbe Zijlstra reikte de prijs op 29 oktober 2012 aan Dumas uit in museum Het Prinsenhof in Delft. Dumas (Kaapstad, 1953) is de vierde winnaar van de prijs van 100.000 euro die bedoeld is om uitzonderlijk artistiek talent te eren en te stimuleren. De jury prees Dumas voor haar indrukwekkende oeuvre. “Al meer dan dertig jaar bereikt ze met haar werk en exposities de hoogste vorm van poëtische verbeelding. Bewonderenswaardig is ook haar onuitputtelijke energie en haar vermogen zich in wisselende onderwerpen te verdiepen. Van jaar tot jaar weet zij haar publiek met nieuw werk te verrassen en opnieuw van haar unieke kwaliteit te overtuigen.”

Juryvoorzitter Janine van den Ende benadrukte in het juryrapport tevens dat Dumas “zorg heeft over de beroepsgroep en het kunstklimaat in Nederland. Ze is niet alleen solidair, strijdvaardig of zelfs strijdlustig, maar ook menslievend en mededogend. Ze staat in het leven als een vrouw die opkomt voor de onschatbare waarde die kunst in de samenleving vertegenwoordigt. In dat pleidooi is ze vasthoudend, maar ook vol humor en relativering. Ook dat zijn overwegingen die bijdragen aan de geestdrift waarmee de jury Marlene Dumas aanbeveelt als kandidaat voor de Johannes Vermeer Prijs editie 2012.”

Vervolgens sprak demissionair staatssecretaris voor cultuur Halbe Zijlstra en roemde Dumas als ‘een van onze grootste kunstenaars’. Aansluitend reikte hij de unieke glasbokaal, vervaardigd door glasblazer Bernard Heesen, aan de kunstenaar uit. In haar dankwoord hield Dumas een bevlogen pleidooi voor de kunsten. Dumas: “Ik wil de jury bedanken, voor de grote eer die u mij bewijst, dat u vertrouwt dat ik genoeg inzicht in de beeldende kunst heb, om het voorrecht te mogen krijgen zo'n groot bedrag te ontvangen. Ook wil ik nogmaals benadrukken dat in de kunst er niet een top bestaat, zoals een berg waarop je gaat zitten en dan tevreden kunt neerkijken. Jij kunt niet de top eren, als jij de basis niet waardeert!” Dumas gaf vervolgens het gehele prijzengeld door aan De Ateliers.

De jury bestond voor deze ronde uit Janine van den Ende (voorzitter), Marie Hélène Cornips, Hans Goedkoop, Erwin Olaf en Omar Munie. Cas Smithuijsen (directeur Boekmanstichting), was secretaris van de prijs. De organisatie van de uitreiking was in handen van Marielle Hendriks (Boekmanstichting).

Op de [website](#) van de Johannes Vermeer Prijs is meer achtergrond informatie over de prijs, de laureaten, het juryrapport, de foto's en de verschillende toespraken te vinden.

Staat van cultuur/Cultuurindex Nederland

Het project de Staat van cultuur omvat de publicatie van een beredeneerd overzicht van cijferdata in de culturele sector in Nederland en het op internet zetten van een index die de vitaliteit van de Nederlandse cultuur aangeeft. Het project borduurt voort op de oogst van het congres *Cultuur rekent op draagvlak* (5 oktober 2010) waarin de Boekmanstichting een samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) aanging. In 2011 was een eerste proeve van een Nederlandse Cultuurindex gereed. Presentatie daarvan was voor de koepel van brancheverenigingen in de cultuur (Federatie Cultuur) een reden om het project te steunen. Dit resulteerde in een aanbevelingsbrief, die tezamen met aanbevelingsbrieven van Paul Schnabel (directeur SCP) en Victor Halberstadt (voorzitter RvT Boekmanstichting) aan mogelijke steunverleners werd gestuurd. Mede daardoor bleken drie particuliere fondsen bereid te doneren. In het verslagjaar kon €200.000 bijeen worden gebracht en daarmee was er voldoende werkkapitaal voorhanden om het project definitief door te zetten.

Om het project zo effectief mogelijk te doen verlopen werd al in een vroeg stadium contact gezocht met het ministerie van OCW.

In de loop van de besprekingen – de jongste was in maart 2013 – werd een zinvolle taakverdeling tussen de betrokken partijen op formule gebracht. Ook met het CBS werd intensief contact onderhouden. Toen de leiding van het CBS tegen het einde van het jaar dreigde alle cultuurstatistieken aan de bezuinigingen op te offeren, kwam er een protest waarin ook de Boekmanstichting met een reeks van argumenten haar stem liet horen. Gelukkig toonde het CBS zich ontvankelijk voor de argumenten om de cultuurstatistieken voort te zetten.

Tegen het einde van het jaar, toen duidelijk werd dat er voldoende middelen in kas zaten om het project kansrijk op te starten, werd een overzicht van te ondernemen activiteiten gemaakt. In december 2013 zal er een publicatie verschijnen waarin de belangrijkste cijferbestanden in de cultuur bijeen worden gebracht en toegelicht. Dan zal ook een eerste versie van de cultuurindex voorhanden zijn. Begin 2013 werd een wervingsprocedure opgezet om een projectcoördinator binnen te halen.

CultuurCollege/rondleidingen voor studenten

De reeks Cultuurcollege kwam in 2012 tot een einde. Gedurende een aantal jaren werkten Berenschot, Kunsten '92 en de Boekmanstichting samen in het voorbereiden en realiseren van een aantal colleges over kunstbeleid, -praktijk en -financiering, alsook van een aantal bezoeken 'op de werkvloer': bij musea, theaters en fondsen. Door bezuinigingen en reorganisatie moest de reeks worden beëindigd. Het bestuur van de stichting CultuurCollege, waarvan Cas Smithuijsen ook deel uitmaakte, heeft de stichting ontbonden tijdens zijn laatste vergadering in juni 2012.

Ter compensatie van de weggevallen collegereeks besloot de projectenstaf in overleg met de bibliotheek om zelf een vergelijkbare reeks op te zetten voor studenten. Wat in aanvang al gebeurde is nu een sterker structuur gezet: via docenten worden studenten uitgenodigd naar de Boekmanstichting te komen, liefst op vrijdag als de bibliotheek beschikbaar is voor dit soort activiteiten. Ze krijgen dan een introductie in de bibliotheek en een instructie voor het gebruik van de catalogus. Desgewenst wordt dit informatiepakket uitgebreid met een inleiding over een aspect van cultuurbeleid. In 2012 ontving de bibliotheek van de Boekmanstichting 226 personen in het kader van deze ontmoetingsfunctie (rondleidingen en instructies). De waardering voor uitbreiding van de service is groot, zo blijkt uit de respons van de binnen- en buitenlandse deelnemers aan de bibliotheekintroducties. Bezoekers zijn zeer te spreken over collectie, WiFi-voorziening, studiemogelijkheden en dienstverlening.

Publicaties

TIJDSCHRIFT BOEKMAN

Themanummers in 2012

Zoals in voorgaande jaren koos de redactie van *Boekman* ook voor de 24ste jaargang elk nummer voor een actueel thema op het terrein van kunst- en cultuurbeleid. Deze onderwerpen verhouden zich telkens tot grotere maatschappelijke ontwikkelingen. Zo kwamen in *Boekman* 90 over kunst en natuur de overeenkomsten van de twee, door bezuinigingen getroffen, sectoren glashelder naar voren en werd duidelijk dat de sectoren van elkaar kunnen leren en de handen ineen moeten slaan. Cultuur en natuur vertegenwoordigen beide kwetsbare waarden, die elkaar versterken in creatieve, duurzame oplossingen. *Boekman* 91 over kunst en onderzoek laat zien dat de relatie tussen kunstbeleid en onderzoek zich laat omschrijven als een haat-liefdeverhouding. Uit *Boekman* 92 over Cultuuroverdracht komt naar voren dat beleidsmakers en politici al jaren stevig inzetten op cultuureducatie, maar dat de effecten van educatiebeleid moeilijk te meten zijn. In *Boekman* 93 staat de creatieve industrie centraal, een van de snelst groeiende sectoren van de Nederlandse economie en door het kabinet-Rutte I benoemd tot een van de negen topsectoren.

Zoals de lezers gewend zijn, geeft het beeld een eigen dimensie aan het thema van *Boekman*. De redactie ontving enthousiaste reacties op de *full colour* afbeeldingen. Met ingang van *Boekman* 93 is het onderdeel 'benoemingen en symposia' uit de rubriek Uitgelicht komen te vervallen. Nieuw is het 'Dossier Cijfers', geheel in de lijn met de door de cultuursector verlangde herwaardering van getalsmatige duiding.

Op het Boekmanblog deed de redactie ook in 2012 verslag van bezochte symposia, presentaties et cetera.

Samenwerkingsverbanden

Sinds begin 2012 belegt de Boekmanstichting samen met de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) bijeenkomsten voor hooggeleerden, wetenschappers en ambtenaren. De ambitie van de twee instellingen is het cultuurdebat met enige regelmaat op academisch niveau te brengen zonder de relatie met de kunstpraktijk uit het oog te verliezen. De besloten bijeenkomsten vinden later hun neerslag in *Boekman*. De formule maakt het mogelijk de actuele vraagstukken van het cultuurbeleid vanuit verschillende academische disciplines te belichten en te becommentariëren.

Het najaarsnummer van *Boekman*, over cultuuroverdracht, was het eerste bevredigende resultaat van deze samenwerking. De expertmeeting vond op 20 maart plaats in Het Trippenhuys te Amsterdam (zie elders in dit jaarverslag). Ook de banden met de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) zijn vruchtbaar. Gezamenlijk organiseren wij de driejaarlijkse Dissertatieprijs voor kunst- en cultuurbeleid (zie elders in dit jaarverslag). In het winternummer, *Boekman* 93 over creatieve industrie werden bijdragen van zowel de winnaar van als de genomineerden voor de prijs opgenomen.

Boekman 90: Kunst en natuur

Kunst en natuur hebben gemeen dat zij het individueel en maatschappelijk welzijn verhogen. Juist in een tijd van crisis en doemdenken groeit het verlangen daarnaar. Maar de sectoren hebben eveneens gemeen dat ze bij uitstek worden getroffen door de bezuinigingen. In een interview spreekt Artis-hoogleraar Erik de Jong van een hardnekkig liberaal, conservatief inzicht dat zaken niet waardevol zijn als ze dat in economische zin niet lijken. De subsidiëring staat ter discussie; naast cultuur voor de elite bestaat er ook natuur voor de elite, legt Jan Jaap de Graeff, directeur van Natuurmonumenten, uit. Hij geeft aan waarom en hoe de gekwetste natuursector en de cultuursector de handen ineen moeten slaan. Dat besef groeit ook binnen de cultuursector, ontdekte de redactie. Zoals vaker vervullen kunstenaars daarbij een voortrekkersrol. Dat de meeste innovatieve en creatieve oplossingen uit de praktijk komen en niet vanuit de overheid, demonstreren de artikelen over de modewereld en de podiumkunsten in deze *Boekman*. Ook de reportages laten er geen misverstand over bestaan: kijk bijvoorbeeld naar de groene ambities van popfestival Lowlands en de *Green Film Making Competition*. Dat de situatie in Vlaanderen geheel anders ligt, legt journalist Geert van Speeten uit. Een minister van Cultuur, Natuur en Leefmilieu combineert ambities op het terrein van duurzaamheid. De kleurrijke beelden van muziektheatervoorstellingen van #Moes op tuincomplexen zijn een afzonderlijke vermelding waard.

Boekman 91: Kunst en onderzoek

De relatie tussen kunstbeleid en -onderzoek lijkt een haat-liefdeverhouding. Bestuurders laten onderzoek met ongewenste uitkomsten het liefst in de la verdwijnen. Betrokken partijen hebben vaak belang bij specifieke onderzoeksresultaten, aldus Thijs Adams (oud cultuurambtenaar bij het ministerie van OCW). Hij ziet een opportunistische houding bij politici. Hans Onno van den Berg schetst een vergelijkbaar beeld vanuit zijn ervaring als voormalig directeur van de Vereniging van Schouwburg- en

Concertgebouwdirecties (VSCD). Topwetenschapper Robbert Dijkgraaf toont zich in het openingsartikel een voorstander van vrijheid van onderzoek: “Gebaande paden leiden meestal niet tot onverwachte ontdekkingen”. Demissionair staatssecretaris Halbe Zijlstra pleit met nadruk voor een overzichtelijke statistiek. Daarin kan de Cultuurindex Nederland voorzien, een initiatief van de Boekmanstichting in samenwerking met het SCP, verklaart Cas Smithuijsen, directeur van de Boekmanstichting (zie elders in dit jaarverslag). Elske Gerritsen van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) hecht er belang aan dat naast de wetenschappelijke ook de maatschappelijke relevantie van onderzoek zichtbaar wordt. Ook de driejaarlijkse Boekman Dissertatieprijs voor kunst- en cultuurbeleid, die in samenwerking met NWO Geesteswetenschappen wordt uitgereikt, wil aan deze zichtbaarheid bijdragen (zie elders in dit jaarverslag). In het dossier in deze *Boekman* is een overzicht van de recente deelnemers te vinden. De prijsuitreiking aan Amanda Brandellero en presentatie van dit themanummer vonden op 6 juni gecombineerd plaats (zie elders in dit jaarverslag).

Boekman 92: Cultuuroverdracht

Onderzoeksresultaten bevestigen de waarde van cultuuroverdracht voor maatschappij en individu. Beleidsmakers en politici zetten al jaren stevig in op cultuureducatie. Maar de effecten van educatiebeleid zijn moeilijk te meten. Bovendien komt het niet verder dan de voordeur, terwijl de manier waarop ouders hun culturele gewoonten overdragen beslissend zijn voor de latere cultuurdeelname van kinderen. *Boekman 92* werpt licht op het ondoorgrondelijke proces van cultuuroverdracht, waarin (groot)ouders en instellingen, familie en vrienden, en partners en collega's een cruciale rol spelen. Zijn scholen en vergelijkbare instituten nog wel in staat om kennis van – en liefde voor – kunst en cultuur op kinderen blijvend over te dragen? Wie bepaalt de inhoud van cultuurkennis? Tot hoever reikt de invloed van de overheid? Hoe eerder overdracht plaatsvindt, hoe ‘natuurlijker’ deze is, aldus Paul Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), in het openingsartikel. Toch zijn de verwachtingen die het overheidsbeleid ter bevordering van cultuuroverdracht koestert misschien wat te hooggespannen. Het belang van cultuureducatie binnen schoolverband kan niet genoeg benadrukt worden, vertelt Frits van Oostrom, oud-president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en opsteller van de Canon van Nederland. De artikelen in dit themanummer zijn grotendeels het resultaat van inzichten die hooggeleerden, ambtenaren en culturele onderzoekers uitwisselden tijdens een expertmeeting van de Boekmanstichting en de KNAW op 20 maart in Amsterdam (zie elders in dit jaarverslag). Deze bijeenkomst was de eerste in een reeks die beide organisaties samen gaan verzorgen.

Boekman 93: Creatieve industrie

De creatieve industrie is een van de snelst groeiende sectoren van de Nederlandse economie. Geen wonder dat het kabinet-Rutte I de creatieve industrie benoemde tot een van de negen topsectoren waarin Nederland zich in de Europese Unie en wereldwijd wil onderscheiden door samenwerking tussen overheid, kennis- en onderzoekscentra en het bedrijfsleven. Creatieve bedrijven zijn koplopers als het gaat om samenwerken en op een ongekennde manier geld verdienen, aldus Valerie Frissen (TNO, Erasmus Universiteit Rotterdam) in een interview met de redactie. Frissen maakt deel uit van het Topteam Creatieve Industrie dat initiatieven ontwikkelt zoals netwerkorganisatie CLICK (Creativity, Learning, Innovation, Co-creation en Knowledge). Deze organisatie richt zich op de totstandbrenging van de 'klik' tussen kenniswereld en creatief bedrijfsleven, in het bijzonder architectuur, gaming, 'smart' design, mode en media & ict. De auteurs in deze *Boekman* schetsen een beeld van een flexibele, oplossingsgerichte sector die niet alleen een belangrijke culturele bijdrage levert, maar ook actief betrokken is bij de oplossing van grote maatschappelijke kwesties. De redactie brengt aan het licht dat de kunsten, voedingsbodem van de creatieve industrie, geen deel uitmaken van CLICK. Het thema van deze *Boekman* komt voort uit de uitslag van de driejaarlijkse *Boekman Dissertatieprijs voor kunst- en cultuurbeleid* die in juni 2012 is uitgereikt door de Boekmanstichting en NWO. Zowel het proefschrift van de winnaar Amanda Brandellero als dat van de andere genomineerden, Christian Handke en Leentje Volker, was gewijd aan de creatieve industrie. Zij zijn dan ook alle drie in deze *Boekman* terug te vinden.

Abonnementen en losse verkoop

2012 was een turbulent jaar voor tijdschrift *Boekman*. De redactie werd geplaagd door langdurige uitval als gevolg van ziekte onder haar redacteuren. Ook verhuisde de redactie een verdieping naar beneden in verband met verhuur van de bovenste etage in het pand aan de Herengracht. Daarnaast werden culturele instellingen, de grootste groep onder onze abonnees, geconfronteerd met forse bezuinigingen, fusies of zelfs algehele opheffing. Hierdoor zag het tijdschrift de inkomsten uit losse verkoop en abonnees in 2012 voor het eerst in jaren dalen. Directe consequentie hiervan was dat - in de loop van 2012 - de oplage naar beneden is gebracht. Deels omdat de voorraad niet meer inpandig bewaard kan, deels omdat succesvolle nummers tegenwoordig alsnog bijgemaakt kunnen worden dankzij *printing on demand*. Van de jaargang 2012 is het themanummer Cultuuroverdracht (92) het meest verkocht, gevolgd door de nummers Kunst en onderzoek (91), Creatieve industrie (93) en Kunst en natuur (90).

De top 5 van bestverkochte oudere nummers van *Boekman* is: 1. Kunst op een keerpunt (89), 2. Hoge en lage cultuur (65), 3. *Community art* (82), 4. Draagvlak voor kunst (87) en 5. Het belang van kunst (77). Mede door de

aansluiting, vanaf maart, op het distributiekanaal van het Centraal Boekhuis bleken veel oude nummers verrassend genoeg weer in trek bij de aangesloten boekhandels. *Boekman* weet dankzij dit distributiekanaal te profiteren van het *long tail* verkoopeffect wat zich ook al via de eigen vernieuwde webwinkel deed gelden.

Adviesraad

De redactie legt haar beleid voor aan een adviesraad, die eenmaal per jaar vergadert. Tijdens de vergadering werden de verschenen nummers geëvalueerd en de nieuwe thema's ter discussie voorgelegd. De adviesraad werd daarnaast ook geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen bij het tijdschrift op financieel vlak, waarbij de impact van de grootscheepse bezuinigingen in de cultuursector, en de invloed daarop op het tijdschrift, aan de orde kwam. Er hebben dit jaar geen wijzigingen in de adviesraad plaatsgevonden.

BOEKEN EN DIGITALE PUBLICATIES

Kunst als brug: Turks-Nederlandse culturele relaties na 2000

Sanat köprüsü: 2000ler sonrası Türkiye-Hollanda arası kültürel ilişkiler

Ter ere van 400 jaar diplomatieke betrekkingen tussen Nederland en Turkije heeft de Boekmanstichting in opdracht van het Marmara Fonds (Prins Bernhard Cultuurfonds) een tweetalige boekuitgave verzorgd. Gedurende vier eeuwen dreven Nederland en Turkije langs verschillende wegen en met steeds andere producten en diensten handel met elkaar. In de jaren zestig van de vorige eeuw kwam bovendien een migratiegolf vanuit Turkije naar het destijds economisch kansrijke Nederland op gang. Inmiddels wonen 400.000 mensen met een Nederlands-Turkse identiteit aan de Noordzee.

De migratie en remigratie vanuit Nederland naar Turkije, vooral naar *booming* Istanboel, was altijd bescheidener en zette vooral in na 2000. Er wonen in Istanboel nu ruim 2.000 Nederlanders die uiteenlopende beroepen uitoefenen, ook artistieke.

Kunst als brug kijkt naar wat de kunstsectoren in beide landen voor elkaar hebben betekend en nog steeds betekenen, waarbij uitsluitend is gekeken naar de *civil society* en kunstenaars. In het boek worden de culturele ervaringen van kunstenaars en culturele instellingen uit Turkije en Nederland na 2000 in beeld gebracht. Hoe Turkse, Koerdische en Armeense kunstenaars afkwamen op het internationale netwerk van Nederland, hoe Nederlandse kunstenaars zich voelden aangetrokken tot het cultureel-historisch rijke Turkije voor inspiratie of om er zaken te doen, met name op het gebied van design, mode en architectuur. Hoe konden die ervaringen leiden tot artistieke ontplooiing, een groter kunstenaarschap en samenwerking?

Kunst als brug portretteert geavanceerd design en geluidskunst naast beeldende en podiumkunsten, film en video, architectuur en literatuur. Het laat ook zien op welke plekken zij elkaar ontmoeten: in de wijk, in culturele werkplaatsen en festivals, op de reguliere podia en in musea, de media en via het onderwijs met zijn kunstvakopleidingen en in *residencies*. Er is daarnaast expliciete aandacht voor wat de migrantenbeweging artistiek en cultureel voor beide landen heeft betekend.

Een belangrijke constatering van het boek is dat er een verschuiving heeft plaats gevonden op het niveau van de context waarin de relaties tot stand komen. Verliep deze voor 2000 vrijwel geheel langs de weg van culturele diplomatie, na 2000 is, dankzij de opkomst van de *civil society* in Turkije sprake van rechtstreekse contacten. De tweede conclusie luidt dat de bilaterale contacten hebben plaatsgemaakt voor mondiale.

Het eerste exemplaar werd op 15 oktober in de haven van Istanboel op de Clipper Amsterdam aan wethouder Carolien Gehrels overhandigd (zie elders in dit jaarverslag).

Aan de totstandkoming van *Kunst als brug* werkte een consortium, bestaande uit Teike Asselbergs (Istanboel), Deniz Ünsal (Bilgi University, Istanboel), Ineke van Hamersveld en Cas Smithuijsen (Boekmanstichting, Amsterdam). Het consortium werd begeleid door een leescommissie bestaande uit Nurnaz Denis, Cees de Graaff, Victor Halberstadt en Lily Sprangers. De uitgave werd verzorgd door de Boekmanstichting in samenwerking met Bilgi University, Istanboel. Deze publicatie kon verschijnen dankzij steun van het Marmara Fonds, onderdeel van het Prins Bernhard Cultuurfonds en is beschikbaar via de [webwinkel](#) van de Boekmanstichting.

Effectief cultuurbeleid: leren van evalueren

Het boek *Effectief cultuurbeleid: leren van evalueren* gaat in op overheidsbeleid dat zich voor een belangrijk deel baseert op wetenschappelijke feiten en inzichten: *evidence-based* beleid. Deze vorm van besluitvorming in het beleid is rationeel georiënteerd en beoogt systematisch te zijn. *Evidence-based* beleid is vooral bekend uit de medische wereld, maar wint ook op andere beleidsterreinen waaronder cultuur aan populariteit. Overheden zoals gemeenten gebruiken de kennis om vast te stellen of hun beleid effect heeft, of dat er tussentijdse bijsturing nodig is. Zij kunnen die kennis ook gebruiken om hun beleid te legitimeren. Kernvragen voor de effectmeting van overheidsbeleid zijn onder meer: wat willen we bereiken (wat is de doelstelling van het beleid, wat zijn de verwachtingen, welke prioriteiten hebben we), waar sturen we dan op, welke interventies kunnen wij plegen, wat moet we weten om vast te stellen of we onze doelstelling hebben bereikt, hoe analyseren we dat?

In *Effectief cultuurbeleid* wordt een model gepresenteerd dat is gebaseerd op de *Balanced Scorecard*-techniek, die poogt zowel kwantitatieve als kwalitatieve prestaties meetbaar te maken. Het boek legt het accent op de evaluatie van het beleid door overheden zelf, met name gemeenten en provincies. Zij maken in de praktijk cultuurbeleid met doelstellingen die veel breder zijn dan artistieke kwaliteit alleen. Hun evaluatie is vooral gestoeld op materiaal dat wordt aangeleverd door de instellingen die subsidie ontvangen. Evaluatie van het cultuurbeleid behelst echter meer dan het nauwgezet volgen van de prestaties van gesubsidieerde instellingen, dat wil zeggen van hun activiteiten en deelnemers (vaak gefocust op aantallen) en/of financiële positie. In *Effectief cultuurbeleid* wordt een benadering voorgestaan waarin overheden en instellingen met elkaar in gesprek gaan over de effecten (kwaliteit van activiteiten, soort deelnemers plus de waarde voor deelnemers en de samenleving) die instellingen behalen. Daarbij is meting van die effecten eerder een kwestie van wegen dan van tellen. Dit boek sluit daarom naadloos aan op het eerste boek in een reeks over evaluaties in de culturele sector, de publicatie van Claartje Bunnik en Edwin van Huis: *Niet tellen, maar wegen: over de zin en onzin van prestatieafspraken in de culturele sector* (2011).

Effectief cultuurbeleid is geschreven door Quirijn van den Hoogen (Rijksuniversiteit Groningen), met medewerking van Letty Ranshuysen (Onderzoeksbureau Letty Ranshuysen), Jan Simons (Universiteit van Amsterdam en verbonden aan het onderzoeksspeerpunt Creatieve Industrie van diezelfde universiteit), Teunis IJdens (Cultuurnetwerk Nederland, vanaf 2013: Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst) en Rudi Turksema (Algemene Rekenkamer). Zij bieden handvatten aan beleidsmedewerkers, rekenkamers en politici. Daarnaast is het boek bedoeld voor studenten als inleiding op de theorie van beleidsevaluatie en op de meetbaarheid van effecten van het cultuurbeleid. Het boek geeft antwoord op vragen als: zijn de effecten van cultuurbeleid te meten en zijn de beoogde effecten wel aan cultuur te relateren? En: wie is er verantwoordelijk voor het opbouwen van een goede *evidence base*? Het boek laat aan de hand van enkele voorbeelden uit de sectoren musea, film en cultuurparticipatie ook zien hoe gemeenten, provincies en rijk gebruik kunnen maken van bestaande onderzoeksresultaten. Daarnaast beschrijft het hoe gemeenten en gemeentelijke rekenkamers het cultuurbeleid evalueren. *Effectief cultuurbeleid* is het resultaat van een samenwerking tussen de Rijksuniversiteit Groningen, de Boekmanstichting en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. De (eind)redactie was in handen van Ineke van Hamersveld (Boekmanstichting) en Lydia Jongmans (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). De productie werd verzorgd door Marielle Hendriks (Boekmanstichting). Deze publicatie is beschikbaar via de [webwinkel](#) van de Boekmanstichting.

Marlene Dumas: *Acheiropoietos* – *Cheiropoietos*

De Johannes Vermeer Prijs, staatsprijs voor de kunsten, werd in 2012 toegekend aan kunstenaar Marlene Dumas. Ter ere van deze laureaat verzorgde de Boekmanstichting ook ditmaal een bijzondere uitgave, de vierde in een reeks kleurrijke boekwerken. Journalist Bianca Stigter belichtte Dumas' oeuvre op schitterende wijze in de publicatie *Marlene Dumas: Acheiropoietos-Cheiropoietos*. "De hele geschiedenis van schilderkunst en fotografie lijkt zich in het werk van Marlene Dumas te verstrengelen. (...) Hitler, Osama Bin Laden, Pasolini, Anne Frank, Martha Freud, Amy Winehouse, Andy Warhol, ze zijn allemaal verdumast. Niet de wereld, maar de gefotografeerde versie daarvan is haar uitgangspunt." Zo beschrijft Bianca Stigter de manier van werken van Marlene Dumas. Zij gaf het speciaal voor deze gelegenheid geschreven boek de ondertitel *Acheiropoietos* – *Cheiropoietos* mee: (niet) door mensenhanden gemaakt. Met deze titel agendeert zij een wezenlijk artistiek probleem: is de kunstenaar zelf nog te vinden in zijn kunstwerk? Of zijn zijn sporen uitgewist zoals bij foto's die zich, eenmaal gemaakt, kunnen vervreemden van de auteur? Aan het einde van haar museumtocht concludeert Stigter dat de mensenhand van Dumas in al haar werken herkenbaar blijft.

De eindredactie van de publicatie was in handen van Cas Smithuijsen, als secretaris intensief betrokken bij de Johannes Vermeer Prijs. Bianca Stigter verzorgde de beeldredactie, met dank aan Studio Marlene Dumas en Galerie Paul Andriessen. De productie werd begeleid door Marielle Hendriks, als hoofd projecten van de Boekmanstichting betrokken bij de organisatie van de Johannes Vermeer Prijs. Jane Szita, Text Translations in Amsterdam, was verantwoordelijk voor de Engelse vertaling van de tekst. De publicatie kon mede tot stand komen dankzij extra financiële steun door het Mondriaan Fonds. Deze publicatie is te bestellen via de [webwinkel](#) van de Boekmanstichting.

Cultural Policy Update

Het thema van *CPU #2* was *Making better use of cultural policy research findings*, naar aanleiding van de kloof tussen het cultureel (beleids)onderzoek aan de ene kant en cultuurbeleid en -praktijk aan de andere kant. Welke drempels verhinderen een gemakkelijke doorstroming en implementatie van onderzoeksresultaten? En, zijn er mogelijkheden om die kloof te overbruggen? Uit *CPU #2* komt co-creatie naar voren als een veelbelovende nieuwe vorm van kennisontwikkeling. Onderzoekers gaan allianties aan met kunstinstellingen voor de verzameling van onderzoeksmateriaal, of met de overheid voor de evaluatie vanaf het prille begin van gevoerd beleid. Een andere suggestie, hier en daar al in praktijk gebracht, is het beleggen van bijeenkomsten voor onderzoekers, cultuurmanagers en beleidsmakers om onderzoeksresultaten te bespreken. Bijdragen aan het nummer kwamen van Cristina Ortega en Melba Claudio (Spanje), Miša Đurković en Dimitrije Vujadinović (Servië), het Seattle Arts Education Consortium (Verenigde Staten), Charlotte De Groote (België), Ineke van Hamersveld en Berend Jan Langenberg (Nederland). Ineke van Hamersveld (Boekmanstichting) schreef het redactioneel *Cultural research into cultural practice and public policy*, en Koen van Eijck (Erasmus Universiteit Rotterdam) de epiloog *From transfer to co-creation of knowledge in the cultural sector*. Martine Meddens (Boekmanstichting) maakte een dossier over *Measuring impact and evidence-based cultural policy* met Engelstalige bronnen die gevonden kunnen worden op het internet. Waar deze CPU een sterke internationale focus kent, werd hetzelfde thema op nationaal niveau belicht in *Boekman 92* over kunst en onderzoek (zie elders in dit jaarverslag).

Bijlagen

Samenstelling Raad van Toezicht en andere gremia op 31 december 2012

Raad van Toezicht

Victor Halberstadt, voorzitter

Arno Brok (voordracht Vereniging Nederlandse Gemeenten)

Geertrui van de Craats (voordracht FNV-KIEM)

Gillis Dorleijn (voordracht Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten)

Adelheid Ponsioen (voordracht Nederlandse Museumvereniging)

Lucien Kembel (voordracht Federatie van Werkgeversverenigingen in de Cultuur)

Elvira Sweet (voordracht Interprovinciaal Overleg)

Bestuur

Cas Smithuijsen

Jury Johannes Vermeer Prijs 2012

Janine van den Ende, voorzitter

Marie Hélène Cornips

Hans Goedkoop

Omar Munie

Erwin Olaf

Adviesraad Boekman

Maarten Asscher (Athenaeum Boekhandel)

Eric Holterhues (Triodos Bank)

Marischka Leenaers (Leenaers Verloop)

Edwin van Meerkerk (Radboud Universiteit Nijmegen)

Marc Verstappen (Villanella)

Alex de Vries, voorzitter (consultant en auteur)

Bestuur Stichting CultuurCollege (tot zomer 2012)

Marianne Versteegh, voorzitter (Kunsten '92)

Frans de Ruiter (Rijksuniversiteit Leiden)

Cas Smithuijsen (Boekmanstichting)

Thessa Syderius, penningmeester (Berenschot)

Inge van der Vlies (Universiteit van Amsterdam)

Financiën

De financiële administratie werd tot de zomer verzorgd door Burozaken te Haarlem, daarna door administratiekantoor ASK te Amsterdam. De contacten met dat bureau verlopen via Elsbeth Hulst. Accountsbureau Dubois uit Amsterdam verrichtte de controle.

In 2012 ontving de Boekmanstichting van het ministerie van OCW een basissubsidie van €987.207. Daarnaast ontving zij €169.990 bestemd voor de Johannes Vermeer Prijs. Aan eigen inkomsten realiseerde de stichting €84.556.

Voor diverse andere projecten, vermeld bij de desbetreffende projecten in het jaarverslag, ontvingen Boekmanstichting en de stichting Boekmanstudies bijdragen van particuliere fondsen en stichtingen. Van het Prins Bernhard Cultuur Fonds kreeg de stichting €40.000 voor de boekpublicatie *Kunst als Brug*. Ter ondersteuning van de uitgave *Marlene Dumas: Acheiropoietos – Cheiropoietos* ontving de Boekmanstichting een extra subsidie van OCW van €10.000 en van het Mondriaan Fonds €2.000. Verder was er €15.000 aan eigen inkomsten door boekverkoop bij de stichting Boekmanstichting.

Het jaar 2012 laat een negatief exploitatieresultaat zien van €17.041. De kosten die gemoeid waren met de reorganisatie zijn voor het grootste deel in dat jaar gemaakt, te weten €183.523. Voor 2013 en 2014 staat nog een schuld open van in totaal €67.000. Alles bij elkaar opgeteld bedragen de kosten voor de reorganisatie derhalve €250.500, een uitkomst dichtbij de prognose die eind 2011 naar het ministerie van OCW werd gestuurd. Daarvan kan een bedrag van €91.649 door het ministerie van OCW overgemaakt in het kader van de frictiekostenregeling worden afgetrokken. Dat bedrag is in januari 2013 in zijn geheel ontvangen.

Personeel

In het voorjaar van 2012 werd afscheid genomen van Sophie Bargmann, die zich tijdens haar aanstelling bezig hield met de digitale nieuwsbrief en de voorbereiding van de nieuwe website. Door de subsidievermindering kon haar plek niet worden herbezet. Na goedkeuring van het reorganisatieplan door de Raad van Toezicht, werd in februari een aanvang genomen met de uitvoering ervan. Nog voor de zomer werd op basis van vaststellingsovereenkomsten afscheid genomen van drie bibliotheekmedewerkers: Jacqueline Dekker-Retel (40 procent), Martine Meddens (60 procent) en Marike Lindhout (80 procent). Later in het jaar verliet ook vrijwilligster Sylvia Verduin de bibliotheek. Bij de redactie werd besloten de arbeidsovereenkomst met Truus Gubbels (40 procent) te beëindigen. Al eerder was besloten het tijdelijke

dienstverband met redacteur Kim van der Meulen niet te verlengen. Bij het secretariaat werd het dienstverband met Elly Andrea (40 procent) ontbonden. Haar aanstelling bij de bibliotheek (60 procent) werd wel gecontinueerd. De aanstelling van de directeur werd in overleg met de Raad van Toezicht teruggebracht van *full time* naar 70 procent. Deze arbeidstijdverkorting is per 1 januari 2013 ingegaan.

Er vonden los van de ontslagen nog andere personeelsmutaties plaats. Marjolein van der Steen, sinds anderhalf jaar hoofd van de bibliotheek, gaf de voorkeur aan een aantrekkelijke bibliotheekbaan dichterbij haar woonplaats. Na een sollicitatieprocedure kon haar plek worden herbezet door Hilde Klein. De samenstelling van de redactie van het tijdschrift *Boekman* werd ten gevolge van de inkrimping van het personeelsbestand ook gewijzigd. Vanaf de zomer werden alle medewerkers die daarvoor in aanmerking kwamen aan de redactie toegevoegd. Aldus werd de redactie uitgebreid met Ineke van Hamersveld en Cas Smithuijsen. Een en ander werd bekrachtigd tijdens een personeelssessie waarin oplossingen werden besproken die de directeur in samenspraak met de collega's had bedacht om met minder mensen toch het noodzakelijke te kunnen presteren. Hij had daartoe een nota geschreven: *Flexibel in aanpak, vast in koers*, die als leidraad bij de brainstorm fungeerde. De voorgestelde oplossingen werden door het personeel als reëel en werkbaar aanvaard. Anita Twaalfhoven, hoofdredacteur van tijdschrift *Boekman* kon zich evenwel niet met deze gang van zaken verenigen. Dat leidde uiteindelijk tot haar afscheid per 1 maart 2013.

De bezetting van personeel in dienstverband was per 31 december 2012 teruggevallen van 12,5 fte naar 8,3 fte. Zij was als volgt onderverdeeld:

Directeur

Cas Smithuijsen (100 procent, per 1-1-13 70 procent).

Medewerkers publicaties en projecten

Ineke van Hamersveld (80 procent), Marielle Hendriks (80 procent), Jack van der Leden (40 procent), André Nuchelmans (90 procent), Anita Twaalfhoven (70 procent).

Bibliothecarissen

Hilde Klein (80 procent), Mieke Nooijen (80 procent), Jack van der Leden (40 procent), Elly Andrea (60 procent).

Secretariaatsmedewerkers

Mies van Splunter (100 procent), Marianne Barnier-Spee (60 procent).

Publicaties medewerkers

Truus Gubbels

- Fascinatie voor vilt'. *Boekman* 90, 44-45.
- 'Op de vloer van het Concertgebouw'. *Boekman* 92, 24-25.

Boekmanblog:

- Hans den Hartog Jager: *Het sublieme. Het einde van de schoonheid en een nieuw begin*, 21 februari.
- De noodzaak en het belang van kunst en kunstbeleid in weerbarstige tijden, 22 maart.
- Evert van Straaten: *Verlangen naar volmaaktheid: 21 jaar verzamelen door het Kröller-Müller Museum*, 9 mei.

Ineke van Hamersveld

- Hoofdredactie: *Cultural Policy Update*, vol. 2, no.1, Summer. Themanummer over Making better use of cultural policy research findings
- 'Cultural research into cultural practice and public policy' (editorial). *Cultural Policy Update*, vol. 2, no.1, 3-4.
- 'The arts and healthcare research into practice'. *Cultural Policy Update*, vol. 2, no.1, 17-21 (i.s.m. Charlotte De Groote, Hogeschool Gent).
- Co-auteur (i.s.m. Teike Asselbergs, Cas Smithuijsen en Deniz Ünsal) en redactie (i.s.m. Cas Smithuijsen): *Kunst als brug: Turks-Nederlandse culturele relaties na 2000 / Sanat köprüsü: 2000'ler sonrası Türkiye-Hollanda arası kültürel ilişkiler*.
- Redactie en eindredactie (i.s.m. Lydia Jongmans, Vereniging van Nederlandse Gemeenten): Quirijn van den Hoogen, m.m.v Letty Ranshuysen, Jan Simons, Teunis IJdens en Rudi Turksema, *Effectief cultuurbeleid: leren van evalueren*.
- 'Wetenschap tussen praktisch nut en nutteloze nieuwsgierigheid.' In: *Boekman* 92, 92-93.
- Gast-hoofdredactie: *Boekman* 93.
- 'Redactioneel'. *Boekman* 93, 2-3.

Marielle Hendriks

Boekmanblog:

- Presentatie 'Blauwdruk' over Nationaal Historisch Museum 2008-2011, 26 maart.

Jack van der Leden

- ‘Slechts één speakerzuil op half open’. *Boekman* 90, 60-61.
- Dossier Kunst en natuur. *Boekman* 90, 91-95.
- Dossier Kunst en onderzoek. *Boekman* 91, 94-100.
- ‘Redactioneel’. *Boekman* 92, 2-3.
- Dossier Cultuuroverdracht. *Boekman* 92, 95-101.
- ‘Creatief Nederland in 2020 aan de top!’ *Boekman* 93, 6-12 (Samen met Cas Smithuijsen).
- ‘Games voor mens en dier’. *Boekman* 93, 64-65.
- Dossier Creatieve industrie; documenten. *Boekman* 93, 103-108.

Boekmanblog

- Boekmandebat Kunst op een keerpunt, tijdens Art as Money, 10 februari.
- Discussiemiddag Boekmanstichting en KNAW: Liberaal cultuurbeleid: de voor- en nadelen, 27 september.

Martine Meddens

- Dossier ‘Measuring impact and evidence-based cultural policy.’ *Cultural Policy Update*, vol. 2, no. 1, Summer, 38-44.

Kim van der Meulen

- ‘Groene film bespaart energie en geld’. *Boekman* 90, 12-13.
- ‘Community art brengt kunst en milieu samen’. *Boekman* 90, 62-67.
- ‘Verplichten én verleiden: Frits van Oostrom over cultuureducatie’. *Boekman* 92, 26-30.
- ‘Met pa naar het theater’. *Boekman* 92, 40-41.
- ‘Het ultieme familie-uitje’. *Boekman* 92, 76-77.
- ‘Cultuuroverdracht bij de KNAW, een impressie’. *Boekman* 92, 88-93. (Samen met Cas Smithuijsen).

Boekmanblog

- Het geluk van de kunst, 30 juli.
- Een familievriendelijk museum, 28 november.

André Nuchelmans

- ‘Het belang van twitterende boswachters’. *Boekman* 90, 6-11.
- ‘Lowlands, een groen festival in de polder’. *Boekman* 90, 28-29.

Boekmanblog

- Eurosonic Noorderslag Conference, 17 januari.
- *Memories can't wait. 40 jaar Effenaar*, 23 januari.
- Robert Darnton, 'Digitize, Democratize: Libraries and the Digital Future', 1 oktober.
- Tiele-leerstoelenmiddag, 10 december.

Cas Smithuijsen

- 'De Cultuurindex Nederland kan van start!' *Boekman* 91, 13-19)
- 'Een wolkje wetenschap boven de kunstwereld'. *Boekman* 91, 68-69.
- 'Cultuuroverdracht achter de voordeur'. *Boekman* 92, 15-23)
- 'Cultuuroverdracht bij de KNAW, een impressie'. *Boekman* 92, 88-93. (Samen met Kim van der Meulen).
- 'Creatief Nederland in 2020 aan de top!' *Boekman* 93, 6-12. (Samen met Jack van der Leden).
- Co-auteur (i.s.m. Teike Asselbergs, Ineke van Hamersveld en Deniz Ünsal): *Kunst als brug: Turks-Nederlandse culturele relaties na 2000 / Sanat köprüsü: 2000'ler sonrası Türkiye-Hollanda arası kültürel ilişkiler*.
- 'Eurofonie'. *De Helling* 2, 20-21

Boekmanblog:

- Concertinnovatie moet belangstelling voor klassieke muziek verbreden, 23 mei

Interviews naar aanleiding van de cultuurindex:

- Kammer, C. 'Cijfers verzamelen om het kunstdebat te bevorderen'. *NRC Handelsblad*, 5 juni.
- Koopman, B. 'Index zegen voor cultuurbeleid'. *Het Financieele Dagblad*, 12 november.

Marjolein van der Steen

Boekmanblog:

- Urgentie stond centraal tijdens 'De staat van het boek', 4 mei
- Uitreiking 2e Boekman Dissertatieprijs en presentatie *Boekman* 91, 6 juni 2012, 12 juni

Anita Twaalfhoven

- 'Redactioneel'. *Boekman* 90, 2-3.
- 'Zuinig taarhuis dankzij Het Klokhuis'. *Boekman* 90, 76-77.

- “We moeten nieuwe visies op natuur en cultuur formuleren”. *Boekman* 90, 84-89.
- ‘Redactioneel’. *Boekman* 91, 2-3.
- ‘Het hele verhaal’. *Boekman* 91, 6-9.
- ‘Verleden, heden en toekomst van onderzoek in cultuursector’. *Boekman* 91, 86-91.
- ‘Plezier in lezen dankzij de Verteltas.’ *Boekman* 92, 62-63.

Activiteiten medewerkers

Marielle Hendriks

- Gaf een lezing over de National Dutch Arts Index op het 20ste internationale congres 'Networked Culture', georganiseerd door ENCATC (European Network for Cultural Administration Training Centres), Goldsmiths University, London, 14 september.

Scriptiebegeleiding

- Begeleidde Gloria Benedikt (Harvard University) bij haar scriptie *European arts funding in crisis: an opportunity to rethink public value* (2012).

Jack van der Leden

- Lezingen over 'Kunst op een keerpunt', het thema van *Boekman* 89 (2011) in het kader van Studium Generale aan de HKU-BKV en ter gelegenheid van de uitreiking van de Artifex Awards 2012 op Paleis Soestdijk te Baarn, 14 maart en 16 april.

Cas Smithuijsen

- Nam deel aan een expertmeeting over de provinciale culturele infrastructuur in het Teylersmuseum te Haarlem, 16 februari.
- Gaf een lezing over de Collectie Nederland op het Barlaeus Gymnasium aan eindexaminandi in Rhijnauwen, 22 februari.
- Nam in het voorjaar als adviseur deel aan de werkzaamheden van de werkgroep cultuur & sport van de Teldersstichting en was aanwezig bij de presentatie van de publicatie *Manifestaties van de Vrijheid des Geestes. Een liberale kijk op cultuur en sport* in Den Haag, 7 maart.
- Vergaderde in Brussel over Vlaams Nederlandse Culturele Diplomatie, 21 maart en 4 april.
- Was op 13 april op verzoek van NMV en VRM aanwezig bij expertmeeting mogelijkheden samenwerking rijksmusea.
- Gaf een inleiding over het werk van de Boekmanstichting bij het nationale netwerk beleidsambtenaren cultuur in de bibliotheek van de Boekmanstichting, 14 september.
- Was op uitnodiging van de Raad voor Cultuur aanwezig op een studiemiddag in het voortraject van het raadsadvies over het museumbestel, 17 september.

- Sprak in een werkgroep onderzoek ter gelegenheid van een conferentie over de waarden van cultuur op in Den Bosch, georganiseerd door het Brabants kenniscentrum kunst en cultuur, 1 november.
- Was inleider bij een rondetafelgesprek over cultuur en cijfers, georganiseerd door de Rotterdamse Raad voor kunst en Cultuur, 2 november.
- Nam bij het ministerie van OCW deel aan een discussiedag over de wenselijkheid van een satellietrekening voor de cultuur, 6 november.
- Nam op verzoek van het European Network of Cultural Centres (ENCC) als inleider en panellid deel aan conferentie in Zagreb *'Shortcut Europe 2012 Zagreb: Place of Culture – Culture of Place. Cultural Centres and Urban regeneration'*, 15-17 november

Scriptiebegeleiding

- Begeleidde Hanna Oosterbaan (Universiteit van Amsterdam) bij haar scriptie over de juridische mogelijkheden en grenzen van het actuele diversiteitbeleid in de cultuur.

Bestuursactiviteiten medewerkers

Marielle Hendriks

- Voorzitter van Kindercentrum Hansje Stoffel in Delft.
- Toegetreden als voorzitter tot het bestuur Stichting Vrienden van de *Academy of Vocal Arts* in Den Haag.

Hilde Klein

- Bestuurslid Amsterdams Informatie Netwerk (AIN).
- Bestuurslid bewonerscommissie Oranje Nassau Kazerne (rijksmonument) te Amsterdam.

Cas Smithuijsen

- Toegetreden tot de adviescommissie cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten.
- Toegetreden tot de Commissie Vlaanderen Nederland.
- Lid van de jury van de Pierre Bayleprijs voor kunstkritiek 2012
- Lid van de Themagroep Conventies van de Nationale Unesco Commissie.
- Bestuurslid van de Vereniging Rembrandt.
- Tot maart 2012 lid van de bezwaarschriftencommissie van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.